

Fôia enciclopedică literară lunară.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria 12 corône
 Pentru România și străinătate . . . 17 franci

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiunile de 3 orî ce conțin cam 150
 cuvinte 6 corône; până la 200 cuvinte 8 corône
 și mai sus 10 corône.

Tot ce privesce fôia sê se adreseze la Redacțiunea și administrațiunea Revistei Ilustrate în Șoimuș p. u. Nagy-Sajó.

Dr. Victor Mihályi de Apșa.

Frumosul Maramureș, patria lui Dragoș vodă întemeietorul Moldovei, a dat din timp în timp nêmului nostru bărbați, cu cari s'ar fi mândrit orî care din națiunile cele mai înaintate în cultură ale occidentului. Unul dintre aceia este și Exelenția Sa bunul Părinte suprem al Românilor gr-cat. din acêsta patrie. al cărui nume e p. as în fruntea acestui modest tractat. S'a născut în anul 1841 la 19 Maiu în comuna Jood. Părinții Exelenției Sale s'au numit Gavril Mihályi și Iulia Man. Părintele Exelenției Sale, bucurându-se de o poziție socială și cultură superioară, a ocupat posturi însemnate în Marmatția, apoi a fost deputat dietal și a repausat ca membru al Curtei de cassație din Budapesta. Muma Exelenției Sale fû încă din o frunțașă familiă română marmatiană, astfel fû capabilă a dă copiilor ei cea mai deosebită educațiune.

Vedem dîlnic, că pruncii acestor fel de familii nobile și cu dare de mână își aleg de regulă cariere strălucitoare, ca se potă face furóre în societate; dar tinerul Victor Mihályi nu făcu așa. El fû menit de providență pentru cariere mai înalte decât cele strălucitoare și lucitoare. El fû menit de D-șeu ca se fie cu timpul Cap unei națiuni întregi în acêsta patriă, la care totă suflarea românească se privescă cu mândrie și încredere, cu stimă și respect. Așa se și împlinî. Că după terminarea claselor primare și secundare în Si-

ghetul Marmatției, Oradea mare, Tenavia și Cașovia, la sfatul celui prea înalt se dedică carierei preoțesci, pentru care scop fû trimis la Roma, la mama noastră cea bună, la cetatea eternă, unde petrecu 6 ani de zile: doi ani la cursul de filosofie în colegiul dela Sfântul Atanasie și 4 ani în cursul de teologie în colegiul de Propaganda Fide, unde în anul 1863 luă doctoratul în teologie și în 9 Novembre 1863 fû sfințit de preot în biserica grecescă a Sfântului Atanasiu din Roma.

Intors din Roma, la anul 1864 fû numit de cătră episcopul de atunci al Gherlei dr. Ioan Vancea, prefect al studiilor, apoi profesor de istoria bisericescă și dreptul canonic la seminariul teologic din Gherla. În atare posturi a servit 5 ani de zile cu cea mai mare conscientiositate. Dar la anul 1869 trecend episcopul dr. Ioan Vancea de archiepiscop și metropolit la Blașiu, duse și pe tinerul profesor dr. Victor Mihályi cu sine în calitate de secretar metropolitan. Ca atare petrecu 6 ani de zile, fiind pururea la culmea chemării sale. La 14 Februarie 1875 îl vedem în catedrala din Blașiu consacrat de cătră metropolitul Vancea de episcop al Lugosului, denumit fiind ca atare încă din 25 Novembre 1874, și care onorific post îl ocupa la 7 Mărțisor 1875.

Din minuta aceea totă activitatea Exelenției Sale s'a con-

centrat într'ua buna prosperare a clerului și poporului din diecesa Lugoșului, care activitate a fost atât de conștiințioasă, cât Papa Leon al XIII-lea recunoscându-i de merit această activitate, l'a denumit prelat domestic, asistent la tronul pontifical și conte roman.

În vîră anului 1892 trece la cele eterne metropolitul Vancea al Blașiului și Sinodul electoral dela 16 Aprilie 1893 din Blașiu a candidat în primul loc pentru vacantul scaun metropolitan pe episcopul Lugoșului Dr. Victor Mihályi de Apșa. Tot astfel s'a propus și Maiestății Sale monarhului pentru întărire. Dar a trebuit se trecă un an și jumătate până se s'ă vedă realizată dorința obștei ro-

mănesci. Astfel numai în 14/26 Maiu 1895 s'a putut face instalarea solemnă în Blașiu în fața ce preste 20.000 de Români din toate părțile.

De atunci e căpătenia noastră, e fala noastră, e supremul nostru părinte.

Toți episcopii și metropoliții antecesori ai Blașiului s'au destins câte cu ceva pentru binele și fericirea Românilor, și credem că nu ne înșelăm, sperând că Excelenția Sa nu va rămânea cu nimic îndereptul binemeritaților sei antecesori.

I.

După legea cea mai înaltă.

O istorie din Podolia, de Carl Emil Franzos. (Trad. de I. P. Reteganul.)

(Urmare și fine.)

După ce se închise ușa după cumpărătoare, își puse palmele la obraz și stătu așa multă, foarte multă, vreme. Erau voci selbatice, pustii, care-i sunau în urechi și se luptau în internul ei. . . . »Cine mai ține semă de voința noastră Eu am fost o fată seacă și el m'a luat și m'a grijit, atâta-i totul totul«

Ea-și ținea ochii închiși, dar totuși vedea limpede în acel moment mai lămurit decât mai înainte, o! grozav de limpede. Întréga ei viață i stătea înainte și grozava minciună a acestei vieți. Tot e a lui — ce am eu și ce sunt eu — nu pentru că eu așa voiesc, nu pentru că el așa voiesce — nu e așa fiind că tătânii noștri aflară a fi lucru tare înțeleptesc de va fi așa Și acum, după ce pricep că și eu sunt om, care are voința sa și inima sa, acum, după ce iubesc pe altul, acum rămân ticăloasă, ori trebuie se

Ea nu-și termină gândirea — și începură a-i ferbe capul. O cuprinsă o jale nemărginită și o podidire lacrimile, lacrimi ferbinți de-i ardea obrazurile. Ea nu se gândi, unde se află, ea nu se gândi că acela, pe care-l iubia și de a cărui privire mai mult ca ori când se temea acum, ea nu se gândia că acela în fie-care moment pôte fi aci. Ea numai atunci se gândi când o deșteptă sunetul clopotelor dominicanilor, care anunțau că-i amedii.

Dar era prea târziu. El sta deja în ușa deschisă.

Și acum se întemplă ceva deosebit între ambii. Pân acum ei nu vorbise despre iubire, de sigur nici nu știură despre ea. Dar îndată ce intră el și-i strânse mâna și i-se uită în ochii cei mari, vineți, plini de lacrimi, cari atât de mișcători priveau la el, atunci îi gâci el toate cugetele, lupta, durerea și iubirea ei. Și când îi strânse el mâinile încet și delicat ca unui copil bolnav, și când îi ridică pērul de pe frunte, atunci știu ea, că inima ei aparține lui și că ea se pôte redimă pe el până la mōrte.

Apoi el o lăsă și se retrase. »Noi avem de suferit mult,« duse el când înțelese iubirea ei și greutatea de a se domni pe însuși. »Dar eu voiu fi tare și dta asemenea. Eu am se țî spun multe. Dar aci nu-i potrivit locul, și în astă sēră — se întrerupse el și apoi continuă cu voce apăsată — în astă sēră sosesc bărbatul dtale și eu nu te pot sfātu la o întâlnire. Așa dară-ți voiu scrie ce cred că-i bine.«

»I-i mai strânsă odată mâna, apoi intră în casină.«

Dama se ridică, trimise în prăvălie pe ucenicul, care până-n tr'aceea curățise afară lucrurile de argint și de messing pentru sērbătorî și remase însăși în culină spre a găti cele de lipsă pentru Sabbath și pentru primirea bărbatului ei. Tōte le făcu ea punctual, dar totuși în alt mod, nu ca de comun. Vē dōre capul, Dōmnă? o întrebă servitōrea, când se opri ea de odată și-și puse mâinile pe tēmples, ca și când ar fi voit a se gândi la ceva. Ea era confusă și desperată dar se și bucura tot odată. Așa-i trecu ziua. De cătră sēră-i aduse servitoriul cancelăriei o epistolă. »Dela judecătoria cercuală pentru bărbatul dtale«, duse

el, dar după ce depărtă învălțōrea, află în ea o epistolă pentru sine. Ea nu o desfăcu, se temea de cuprinsul ei.

Se'nșēră, luminarele fură aprinse, și ea-și duse frumoșele rugăciuni, cum e datoria stăpānei casei. Lumina și pacea se locuescă în casă, mila dumnezeescă se depărteze tōtă întristarea, tōtă lipsa, tot rēul, tōtă rușinea Sunt numai puține cuvinte și ea șcia formula foarte bine și totuși adî veniau trăgānat și nesigur preste buzele ei. Ah! ea nu mai era dōmnă a se ruga lui D-țeu, ea, o muieră ovreică, care ține o epistolă dela un creștin, dela amozul ei?! . . .

Obosită de mōrte se aruncă pe un scaun și suspinā din adēncul sufletului. Apoi scōse epistola și-o privi. Era sigilată. Sāmbāta nu-i iertat se rumpă un sigil. Nu-i pēcatul meu cel mai mare«, duse ea înădușită, când îl rupse totuși. Ea ceti. Ea șcia, cât o iubesc, cum el fără ea ar trebui se mōră, ori cel puțin se neburnescă. »Fă-te creștină, fi muieră mea — pēcatul față de bărbatul tēu nu e așa de mare, ca pēcatul față de noi ambii, de nu faci cum îți dīc. Eu știu, că mă iubesci, — spunemî numai hotărīrea ta, de a fi cu mine, celelalte le lasă în grija mea.«

Ea mototoli epistola și o aruncă, dar ér o ridică și o netețî și o ceti de nou, apoi își lāsă mâinile pe mēsă, degetele i-se încleștară ca-și când ar fi avut zgārci, lacrimile îi curgeau vale pe obraz la vale și sughițānd murmurā ea: »Dōmnă Dumnezeul meu, ajutā-mi, luminēzā-mē! Nu mă lāsă se cad ca Esther Freudenthal, nu mă lāsă sē mă sferesc în rușine și dispreț! Dōmnă Dumnezeul meu, nu mă părăsi. Eu am fost o consōrtă onorabilă pân'acum bărbatul meu e bun nu mă pot face o frāngētōre de cāsătorī dar îl iubesc nu pot trăi fără el El e un om brav dar chiar de ar fi atāt de rēu, ca husariul cela-ce a nefericit pe Ester Dōmnă Dumnezeul meu! voiu nebuni ajutā-mi, ajutāmi!«

Și cum striga ea așa din adēncul sufletului ei, nu auđi cum se deschise ușa și cum resunā în dērēptul ei un pas bărbătesc. O mână o mișcă de umer — ea tresări — bărbatul ei îi sta-nainte.

»Bună sēră« duse el, »în fine etā-mē-s aci. Ast' nōpte tempestatea a« el își privi nevasta și tresări »Chane,« strigă el înspāimēntat, cum prospiciezî tu Chane, ce-ți este?

Ea nu respuse. Privirea lui căđu pe epistolă. El se întinse se o iea — ea-i dādū pace. El ceti adresa și deveni palid. »Ție-ți sună? și așa!« Intr'acelea ceti repede câteva șire dela început, apoi privi și mai repede la subscriere. »Așa dară acela! murmurā el. »Despre el n'ași fi cređut.« Apoi ceti mai departe. Ochii-i mai eșau din orbite, mâna, în care ținea epistola, tremura. se vedea de pe el cât e de iritat. »Ce-i adevērat din tot lucrul? strigă el tremurānd de iritat.

El nu mai insista. Ea era înghenunchiată lângă el jos și-i cuprindea ghenunchii. Astfel ceti el epistola până-n fine.

Apoi aruncă epistola pe mēsă și se plēca spre ea. »Redicā-te,« porunci el, »șeđi!«

Ea ascultă.

»Numai una,« duse el punându-se înaintea ei, »eu vreau numai una se o sciu . . . creștinul scrie, că și tu-l iubești . . . așa-i, că el mintește? . . . Chane . . . mintește creștinul?«

Ea-și ridică capul sus, sus. »Omori-mă,« duse ea încet, dar hotărît, »omori-mă, de sunt de aceea demnă, dară — el a scris adevărul.«

Nathan tresări ca turbat. O expresiune teribilă luă trăsurile feței sale, cele altcum atât de blânde și liniștite. »Adevărul?« crișni el. »Și tu mai rămâi în casa mea?«

Ea se ridică oblu în sus. Era grozav de palidă, ochii-i schinteiau. »Nathan!« duse ea, eu îți jor pe mama mea cea re-pausată, că el adă a mișcat mâna mea pentru prima dată!«

El rise desprețuitor. »Și cea fi, de te-oi crede?? Se ne împărțim noi pe tine, de ce m'ai luat de bărbat?«

Ea se apropie mai tare de el și-și lasă mâinile-n jos, că mai înainte-i fuseseră întinse spre el. Era ceva nesecur în privirile ochilor ei și nesecur resuna vorbele ei, când dăcea încet și înădușit »Nathan, nu fi prea aspru. Bărbate! nu mă nimici, — sufer eu destul și fără de aceea! Mă întrebă de ce-s nevasta ta? Ah! . . . ați întreat voi doră de voesc eu ori ba?«

Cuvintele aceste trebuie că l'au atins foarte tare. El o privi, se retrase un paș și amuți. Apoi urmă o lungă pauză între ambii. După vorbele acestea ea era sdrobotită, frântă, cădă pe pat și-și ascunse capul în perne; el umbla fără răpaus în sus și-n jos. Apoi se opri înaintea ei și-și duse încet: »Mergi — mâne vom vorbi despre acesta . . .«

Ea eși din chiliă.

El închise ușa cu zăvorul și începu er a se primbla prin odaie-n sus și-n jos. O servitoare bătrână veni și bătă la ușa — aduce cina. El o respinse. Ea merse murmurând și el o auzi, cum ea spuse bucătăresei: Ferescă D-deu, ce-i acum în casa asta. Domnul s'a închis singur în chiliă și dōmna în dormitor. Și nici unul nu vrea se mânânce.«

Bărbatul roși în obraz de rușine. »Servitorimea a observat deja își duse el, acuză va ști totă lumea! Servitoarea noastră are drept, ferescă D-deu de ce-i în casa mea! Și numai D-deu pōte ajuta, numai D-deu singur, eu nu cunosc nici o scăpare.«

El se aruncă pe pat, își închise ochii și se cugetă cum au venit tote aceste. Nu eșia nici la un capăt, se ridică, umbla ca nebun prin casă.

»Numai D-deu pōte ajuta?« se întrebă și merse mai departe în sus și-n jos prin chiliă luminată . . . Acesta a fost un cuvânt prost D-deu nu e dator a face pururea câte o minune pentru noi. Ce pōte face D-deu? El pōte face ca eu ori el se murim! Este acesta mântuire?!

El își lipi fruntea cea înfocată de tabla ferestei și privi în pustii la plōia de afară. »Am avut tesaurul,« duse el încet, »am avut tesaurul și nu am visat barem, că e un tesaur, până a venit altul, care s'a priceput mai bine la aceea. Mie . . . mie pōte că mi-se face numai dreptate«

»Dreptate?« strigă el apoi ca turbat. Nu, nu! Nu este ea muierea mea? Nu mi-a promis ea credință? A mea este ea, proprietatea mea. Și cine mi-o fură e un hoț laș!

»Hoț laș — el? — El e de alt cum un om atât de brav, atât de onest și de cumsecade. Despre el cu greu pot presupune ceva rău. Așa dară ea, numai ea. Ea este călcătōrea de lege. Dar fost'a ea într'adevăr proprietatea . . . mea?! Este adecă muierea un lucru, care se poșede, ca un giuvaer, ce o cosă? Nu are și ea o vōie liberă? Și am întreat'o noi atunci de voiesce ori ba?

»Atunci s'a comis un atentat« strigă el. »Ce se întemplă acum, e numai resplata drēptă pentru acel atentat.

»Eu atunci n'am avut vină. Nici ea. Și apoi noi am trăit curați și nemaculați ani de zile. Acum de-odată a cădă rușinea preste noi, resplata pentru păcat. Cine ia păcatul asupra-și?«

El se apropiă de mesă. Pot se mă despart de ea? M'ar durea inima foarte tare — dar eu nu întreb de inima mea. Eu nu întreb de mine: dar pot întreba de D-șeu și de legi?! Pot eu suferi, ca se vină o așa rușine asupra numelui nostru și asupra Dumneșeului nostru?

El se ridică sus și-și ridică drepta spre ceriu ca spre jurământ: »Și decă mie și ei i se rupe inima, pe numele Tēu se nu vină profanare, pe numele Tēu nu, Dōmne D-șeu!«

Apoi își lăsă mâna erăși jos. »Nu s'a profanat deja numele Tēu?« duse el încet. Nu și-a ridicat ea mâinile preste luminările casei mele rugându-se ție, cu icōna creștinului în inimă? Nu este și acesta o călcare de lege? Și pōte fi voia ta, ca astfel de fără de lege se mai dureze mult, totă vieța noastră? O pōți tu aceea vōi, Domnul meu și Dumneșeu!«

Apoi își lăsă capul în palme și suspină adēnc. »Eu nu aflu o mântuire« gângăni el. Ajutămi Tu D-deu! Tu ne-ai descoperit voia Ta prin preoți și înțelepți, voiesc se întreb legea.«

El păși spre dulapul cu cărți, îl deschise și-și trase de acolo unul din foliantele cele mai mari. De sub el cădă la pământ o cărticică subțire. El nu observă, duse foliantele pe mesă, îl deschise și prinse a ceti.

El ceti mai mult timp în deosebite locuri din foliant. Apoi clătina din cap și aruncă cartea cât colo și se sculă.

»Legea nu dă deslușiri,« duse el posomorit, »legea nu scie nimic despre casuri ca al meu. Să se ucidă cu pietrii, dăce legea cea vechiă și legea Talmudimului dăce: Se o omoriți, decă puteți, după legile țerei, în care trăiți. Nu puteți acesta, atunci se fie scōsă din casa bărbatului ei și dusă în casa părintelui ei și acesta se o pedepsescă și bată după cum se cuvine, cât adecă va vōi. Ea se fie necinstită și neîndreptătită (lipsită de ori ce drepturi), desereditată din ori ce bunuri și bunătăți ale consăngenilor. Numele ei se nu se mai pronunță

»Legea acesta nu se pōte aplica!« repetă el. Ea nu a făcut o crimă ordinară, ea mi-a respectat dreptul într'u cât i-a stat în putință. Legea acesta nu se pōte aplica. Cine nu pōte inse arăta o lege mai sublemă, mai înaltă?!«

El oftă adēnc și puse foliantele eră la locul lui. Când vōi se închidă ușa dulapului, nu o pută — îl împedecă o cărticică. El se plecă se o ridice. Il mișcă curios, cași-când ar recunōsce acea cărticică nemțescă, în care el ca june atât de des și atât de bucuros cetia în taină. Acea cărticică, care nici când n'o pricepuse cum se cade și după care totuși pururea tindea atât de bucuros, de ore ce cetindu-o îi mișcă inima atât de singular. Cărticica cu poeziile lui Friedrich Schiller, care el de mulți, foarte de mulți ani n'a mai vădă'to și care chiar acum îi cădă în mână în orele aceste posomorite și pline de nevoi

Se aședă la mesă, o deschise și prinse a ceti. Tinereta i se împrospectă eră în memoria își revocă de când era sub stejarul cel mare și cetia p'ascuns, ori în celar când supraveghia pe lucrătorii părintelui șeu. Cuprinsul cărții veni cunoscut și — curios! de atunci în cōce nimic nu învățase, mult pōte cunōscerea vinurilor și totuș acum pricepea mult mai bine acele versuri, de cât atunci. Și ce pricepea acum, îl surprindea curios, de ore ce era cu totul altcum decăt aceea, ce auzise, cetise și cugetase; cu totul altcum. Nu-și mai sfărmă mintea de-i mai bine ori mai rău; dar cum că inima lui eră se mișcă încet și nu mai era împetrită ca mai înainte, acesta nu putea fi ceva rău

Se ridică și păși în sus și în jos prin odaia pregătită de Sabbath și recită vorbele din cărticea. În jur de sine era linisce adâncă, numai luminele cele multe părăiau încet și din când în când trăsănia câte un picur de plōie în ferestă.

Nōptea cea lungă, lungă de tōmnă se sfirși. Plōia încetă, ultimii nori mai umblau alungați de vânt pe ceriul cel senin. Aurora se ivi la ost și-și arunca lumina preste șesul cel trist tomnatic.

Și în casa lui Nathan Silberstein se ivi aurora. Il află încă priveghind. Dar nu mai umblă în sus și în jos prin odaie, el nu mai vorbea singur, sta în ferestă ca mut cu fața cătră ost. Și

roșata aurorii se juca pe fața lui cea palidă, pirotită, care înse era liniscită și limpede. Era liniscea și claritatea unui propus firm și bun. De ore ce fața și o ținea tot spre ost cu ochii țintiți într'acolo, de bună samă că se rugă. Dar nu din gură.

Trebue că a stat mult așa, pôte ore întregi. El a avut de bună semă multe pe inimă, de desvălit înaintea lui D-șeu în acesta diminătă liniscită.

Apoi se deșteptară ceialalți locuitori ai casei. Intre servitori și servitore se iscă un șopot — ei sciau că s'a petrecut ceva în noptea acesta, de și nu sciau de bună samă ce. Apoi veni din chilia de dormit Chane palidă, cu ochii roși de plâns și nedormire. Ea merse înaintea lui Nathan clătănând din cap.

El o agrăi: Chane, eu mi-am tras sama ce-i de făcut. Și sperez, că el va fi bun față de tine și față de *el!* Și ce se ține de mine, D-șeu nostru e un D-șeu milostiv — el nu m'a lăsa.

Cele din urmă vorbe le dise el tare încet, cât ea de abea le auđi. O roșată purpuriă i se ivi ei pe obraz, dar nu răspunde nimic. Apoi eși și după un interval îi aduse dejunul.

Și apoi merseră ambii la olaltă în sinagogă și cine i-a vedut mergând așa, nu putea nici visă, ce-i între ei.

Pôte nici când nu s'a rugat doi omeni la D-șeu așa, ca în Sămbăta aceea Nathan și muiera lui. Sufletele lor zăceau în praf și cerșiau întărire și luminare.

»Mulțam Dōmne — că nu-i nimic,« dise bătrâna servitore Ditta cătră alte servitore, când veniră stăpâni laolaltă dela sinagogă și prândiră împreună. Dar după prând dise Nathan cătră Chane: Ce *trebue* se sē întemple, se va întempla repede. Fi bine dispusă — eu merg la *el* se vorbesc cu el. Intr'o oră ai răspunsul lămurit.

Apoi merse în catul prim, în locuința judeului de cerc. Domnul de Negruz chiar era la masa lui de scris și era forte palid, când vedu întrând la el bărbatul drăguții lui. Dar Nathan remase liniscit și după o salutare curtenetă începū: Domnule jude de cerc, dta știi de ce am venit eu la dta, că deveniși palid. Dta ai scris epistola acesta nevastei mele. La acesta vreu sē-ți dau eu răspuns. Mai nainte înse încă o întrebare. »De ce ai făcut lucrul acesta? Nu și pentru dta stă sfânta poruncă D-dească: »Se nu poftesci muiera de-apropelui tēu.«

Judele de cerc îl privi în ochi liniscit, »Da!« răspunde el, »e un păcat. Dar eu iubesc pe nevasta dtale. Atâta-i totul — mai mult nu sciu spre desvinovățire.«

Nathan se plecă. »Mē bucur că-mi răspunđi atât de franc. Răspunsul e și de ajuns și n'am de a obiecționă nimic contra lui. Acum se-ți dau și rezultat epistolei dtale. Nevasta mea te iubesc. De aceea nu mai pôte rămănea nevasta mea și eu voiu divorța. Ea va fi liberă — și apoi ce a fi, dle jude de cerc?«

»Atunci o iau eu, pre cum e D-șeu în ceriu!« Dise cesta voios.

Nathan îl privi liniscit și ager în ochi. »Bine!« dise el. Eu nu dubitez, că dta o voiesci, că dta ești un om brav. Dar dta ești amploiat, creștin, nobil. Ea este o ovreică simplă. Dta ești om cult, Chane nu. Apoi trebue se mai ai considerații. Pôte te lași sedus de considerații și duci muiera în rușine și nefericire. Atunci trebue se previn, căci Chane a fost muiera mea și în momentul, când afacerea cu dta devine public, se va separa dela tatăl ei și întregă comuna israelită și ea va fi de toți părăsită. Și atunci eu trebue se ocrotesc pe Chane, de ore ce *eu* — dar acesta nu te împōrtă. De aceea-ți dic una, de tot scurt și limpede: Nu te căsătorești cu Chane, *atunci te omor, așa sē-mi ajute D-șeu!* Dta ești jude de cerc, eu sunt numai un ovreu. Dta ai mijloce de o sută de feluri de a mē nimici. Dar eu totuși imi voiu ține vorba în cas de lipsă!«

Judele de cerc deveni palid și-și ridică mâna ca spre jurământ. Dar Nathan se ridică și-l reținū: »Nu jura! Țineți cuvântul dat, ca se nu fiu necesitat se-l țin eu pe al meu. În scurtă vreme divorțul e gata. De voesci, ca Chane se mai stee în casa mea, atunci câteva săptămăni n'ani nimic contra, dar mai odată: Dacă

în timp de două luni de zile Chane nu-i nevasta dtale, atunci dta ești mort. Acum fi sănătos!«

De aci merse ată acasă și dise muierii: Noi mergem mâne la rabin și-i declarăm, că avem o antipatiă grozavă unul față de altul, acesta e unica causă, din care el trebue numai de cât se ne despartă. Creștinul a promis, că el te ia. Dacă mai nainte nu se gândia serios la acesta, acum trebue se o facă«

»Nathan!« strigă ea și cădu în ghenunchi la picioarele lui și-i acoperi mâna de sērutări și de lacrimi. »Nathan! ce om bun ești tu!«

»Nu!« dise el. »Intr'acesta nu e bunătate deosebită, e numai datorință. Eu espiez o greșală, care firesce nu e a mea. Ei ni-au legat de olaltă și nu ne-au întreat, de vreau orî ba? Acesta a fost un păcat și el s'a resbunat. Că eu te iubesc, deși acesta o sciu numai de erî, tu înse nu mē iubești pe mine, ci pe un altul. Se te depart de acesta fericire a ta? Dōră tot omul are drept de a fi fericit. Așa mai bine espiez eu greșala cea vechiă, cea dintăiu. Așa stă lucrul — acum veđi — nu e nici o bunătate din partea mea. Numai ceva imi apasă sufletul: Tu cadî din credința (religia) noastră și eu te ajut la aceea. Dar eu am rugat pe D-șeu atât de mult se mē ierte, cât sperez că mē va și iertă. El imi vede inima, el scie că: eu nu pot altcum«

Puțin mai avem de spus.

După câteva zile a început Nathan divorțul și preste câteva săptămăni Chane fu nevasta judeului de cerc. De ani de zile n'a făcut nimic un așa svon în țeră ca lucrul acesta. Părechia acesta era urmărită de nenumărate blăstăme, invidie, pismă, chiar și binevoitorii clătinau din cap preste acesta însoțire curiosă.

Știi că blăstămele nu s'au prins și temerile se adevēră de nefundate. Știi că Chane, dōmna Christine de Negruz trāi ca nevastă fericită a aceluia și ca mamă fericită, în aceea casă, înainte treptelor căreia trebue se moră Esther Freudenthal, de ore ce ea iubise pe un creștin. Astă-dată s'a adevērīt mai tare iubirea de cât credința. Ea s'a adevērīt aprōpe făcētore de minunî. Căci ea nunumai că a delaturat tōte obstaculele, ci în butul tuturor împrejurărilor vitrege, în butul diverginții consoților căsătoriți, făcură o căsătorie nouă, frumoasă, pacinică și tare. Numai adevērata iubire fu și chiar acesta e miraculos, cum D-șeu, înzăstrează inimile cele alese cu acesta iubire curată.

Numai o umbră turbură fericirea Christinei. Și acesta nu i împrejurarea, că dōmna Emilia de-abea o află dēmnă de o salutare nici că-i întorc spatele cele trei fete ale inspectorului de dare, care în decursul anilor au devenit bătrâne și cărunte: nici visul cel prost al dlui Bolwinski, care de câte ori o întâlnea flecărea: Prima dată eu am observat ha ha ha! Alta este o adevērata umbră în vieța ei. Asta ură ascunsă a părintelui ei, care s'a sfirși numai atunci, când bătrânul și-a inchide ochii pe vecie.

Nathan și-a dat totă truda, de a lua de pe inima ei și acest amor, dar nu i-o succes. El firesce nu a desperat într'u ostenelele sale și cercă tot-dēuna pe bătrânul, de câte ori venia la Chorostkow.

Acesta se întemplantă însē numai de câteva ori pe an și și atunci sta numai puțin timp. Comerțul în acel orășel îl portă un vēr al lui, el e tot în călătorii îndelungate și îndepărtate până prin Italia și Francia sudică. El nu mai e comerciant mic, ci e primul comerciant mare de vinuri din țeră.

A remas necăsătorit. Odată se audia că s'ar fi logodit cu o fată frumoasă și bogată din Cernăuț. Dar nu s'a ales nimic din lucru. De ce? Acesta o scie numai un suflet din lume, dōmna Christine.

De când s'o despărțit numai odată au vorbit. Cu judele de cerc vorbea Nathan adese și sincer și ambii copilași sunt în zilele când el e acasă, mai mult în prăvălie, de cât sus la mama lor, dar cu Christine a ocolit ori ce întâlnire. Numai odată s'a întemplant de s'au întâlnit, ceea ce s'a și știut apoi în tot orășelul. Ambii copilași ședeau pe o bancă de lemn în curtea casei lui Nathan bucurându-se de donurile, ce le adusesse acela. Așa statură ei mult afară și mama lor veni se-i ducă-n sus. Ei îi săriră voioși înainte, îi arătară jucăreile și o duseră la negustoriul.

Așa stătură ambiî lângă olaltă după lung timp:

»Îți mulțămesc, domnule Silberstein,« începù ea trăgănat, dar se corese numai de cât și repetă, »îți mulțămesc, Nathan — cât ești tu de bun cu copii!«

»Sunt foarte drăguți copii,« răspuse el apăsător. »Mă bucur din inimă, foarte mă bucur, că tu Chane te afli bine.«

»Da,« răspuse ea, »eu sunt foarte fericită. Și . . . tu?«

»Mulțămesc,« duse el. »Comerțul merge bine.« »Și apoi,« duse ea nu de mult audii o veste ce mă îmbucură — din Cernăuț.

»O — din aceea nu-i nimic,« se apără el. »De ce? se dice a fi o fată frumoasă, bravă.«

El o privi lung. Apoi aruncă ochii-n pământ și o roșată trecu preste fața lui cea bărbătescă. Apoi duse încet: »Nu mi-am putut căută pe inimă.«

Și de atunci au trecut ani și Nathan e cel mai avut om din acel ținut. Totă lumea se minunează, de ce lucră el așa fără repaus, când nu are de a se îngrijii de nimeni. Dar Nathan la astfel de întrebări s'a dedat a răspunde, că el scie bine, pentru cine lucrează.

Tradusă de Ioan Pop Reteganul.

Odată și acum.

Pre celî câmpuri înverzite —
Cu flori dragi împodobite —
Alergam adese-orî
Ca să-mî culeg nisce flori.

Dintre miî de floricele
Alegeam tot viorele,
Le legam într'un buchet
Și mi-le puneam pre pept.

Er astăzi din-când-în-când
De mai rătăcesc pe câmp
Nu caut flori — viorele —
Ci ochișă mândrei mele.

Joan Lăpădat alui Constantin.

Curcubee.

Scânceam adese ca copil
La mama ca să-mî dee
Săpun și apă și suflam
Cu paiul curcubee.

Atunci prin gând nu-mî tresări
— Un vis e tot aceea —
Că o s'ajung din nou copil
Se suflu curcubee.

Lilian.

Mă dore sufletul.

Mă dore sufletul . . . se frânge
Sub plóia atâtor amintiri —
Ce mi-au rămas ca mósțe sfinte
Din vremea dulcilor iubiri —
Far'că-aș trăi din nou viața
Inbătătoare din trecut —
Când serutându-te — în brațe
De prima dată te-am avut . . .
Și er te-aștept cu dor în suflet
Ca în trecut să-mî vii tiptil,
Tresar la ori și ce mișcare
Cu neastâmpăr de copil.
Și așteptarea-mî pare o vieță
Și timpul trece atât de-ncet
Până ce aparî ispititoare
Printre stufariî de bradet.

Te aștept cu brațele deschise,
Tu tremurând la pept îmi cađi . . .
Ne-mbată farmecul iubirii
Și dulcele miros de brađi!
Aș vrea ca se te string în brațe
Dar par'că nu mai am puteri . . .
In nostalgia-mbrățósării
Pierduți trăim în alte sferi!
Dar au trecut acelea vremuri
Pre un drum etern fără popas,
Și-n urma lor numai durere
Și amintiri mi-au mai rămas . . .!
Ve-i înțelege tu vre odată
In traiu-ți vesel fericit,
Că mi-ai nefericit vieță
Și sufletul mi l'ai sdrobot . . .?! Emilia.

Marcu Ulpiu Traian.

Impăratul Romanilor.

Strămoșul nostru Traian s'a născut la anul 56 după Christos în orașul Italica (apropo de Sevilla de astăzi) a Spaniei.

El fu unul dintre cei mai buni domnitori ai Romanilor, blând, înțelept și vitez în războie.

Dela începutul domniei sale glorioase (a. 98 d. Chr.) întreaga sa activitate și nisuință a fost îndreptată numai și numai către înaintarea, prosperarea și strălucita înflorire a imperiului roman.

Un scriitor polon cu numele Zaranski dice: „Traian reuni în persoană sa toate proprietățile unui regent escelent. Crescut în castru cu curaj de bărbat, împreună el și simțul de un soldat adevărat. El știu respecta legile și drepturile senatului; apară pre supușii sei în contra apăsărilor din partea oficialilor și numai pre bărbații cei mai demni și-i făcea de amici și încreduți ai sei.

Doi dintre cei mai mari literați anume: Pliniu cel mai tânăr și Tacit, se numără între amicii sei.

Fiecare cetățean avea intrare liberă la el; ba el însuși punea visite celor mai demni.

Se îngriji pentru înaintarea culturii în toate ramurile; făcea căli așternute cu petre; ridică porturi marine, protejă științele și artele; întemeia o bibliotecă publică numită „Ulpiana“. Cu un cuvânt guvernul său fu de muștră în toate ramurile administrațiunii.“

Intre întogmirile lui de binefacere mai putem numera și instituturile pentru creșterea copiilor săraci înființate de dânsul în Roma și alte părți din Italia, apoi ridicarea imposai telor clădirii precum a fost podul de peste Dunăre

făcut la anul 104--105 de arhitectul Apollodor Damascen, care pod a fost admirat de întreaga lume și a cărui rămășițe și astăzi se mai ved, după cum arată ilustrațiunea noastră de pe pag. 41.

Tot prin vestitul Apollodor ridică dânsul în Roma o columnă înaltă cu scene războinice, în vârful căreia se aședă statua dânsului, etă cum e descrisă această columnă în Istoria Romanilor de Secărean:

„De-a lungul columnei se încolăcește ca o cordea un brâu de săpătură, mergând de jos în sus și măriindu-se din ce în ce spre vârf. Columna este înaltă de 106 picioare (30 metri.) Pe ea se ved sculptate 124 tablouri, aședate în ordine, după data ambelor bătălii cu Daci.

Columna este compusă din 29 bucăți mari de marmură albă lăsând pe dinăuntru lor locul unei scări spirale cu 185 de trepte, pe care se pôte urca în vârful ei.“

Ilustrațiunile noastre de pe pag. 41 înfătoșează unele scene ce sunt sculptate pe columna lui Traian, de cari vom mai reproduce încă unele întrunul din numerii următorii:

Activitatea lui pacinică a fost întreruptă prin cele două resbeluri purtate cu Daci, după a căror totală învingere Traian prefăcu Dacia în provincie romană.

La anul 113 întreprinse el o campanie spre răsărit îndreptată mai cu semă în contra Partherilor, cu acesta ocaziune supuse el și prefăcu Mesopotamia și Armenia în provincie romane, trecând peste riul Tigru până la Chisiphon.

Până când petrecu dânsul în depărtatul Orient se ridică la spatele dânsului diverse răscole și anumit între Judei, Egipteni și Chirinei. și până a nu supune pe deplin pe aceștia îl întâmpină mârtea la Selin (Salinunt în Chilichia din Asia, la anul 117 după Christos.

Cât de mult au fost recunoscute vredniciile dânsului, se vede și de acolo că senatul roman în considerarea acelor vrednicii îi adause la numele lui predicatul de „*Cel*

(M. Ulpiu Traian.)

mai bun“ (optimus)

Bunătatea lui rămasă proverbială și virtuțile lui fură glorificate în curs de secol

„*Sis felicior Augusto, sis melior Traiano*“

să dicea când se urca vre-un împărat pe tron, adecă:

„Se fi mai fericit de cât August și mai bun decât Traian.“

DOMNUL PULCINEL.

Poveste de Carmen Sylva.

I.

A fost odată ca nici-odată; dacă n'ar fi nu s'ar povesti.

Pe când se potcovea purecele cu 99 oca de fer, de da cu spinarea de cer și tot rămânea călcâiul gol, pe atunci s'a născut Pulcinel.

Când Pulcinel se pregătea să vină pe lume, se auzi o strașnică trăsătură în pădurea din del, unde meșterul îl croia dintr'un brad, cu uneltele cari veneau singure singurele, de i se puneau în mână. Lucrul mergea repede, frumos și bine, înse meșterul, nu sciu pentru-ce, îi trecu prin minte că un grozav Pulcinel are se esă din mâinile sale.

Când înse noul născut se vedu isprăvit, el nu fu de fel mulțămît cu făptura sa, și, strîmbându-se urît de tot, dise:

— Dar sunt al dracului de lat!

— Prostule! îi dise meșterul, n'ai tu ore două laturi, două fețe și două părechî de ochi, ca se privești în lume! Nu-ți-e destul atât? Ce mai vrei?

— Dar n'am inimă de loc și nici macar loc pentru o inimă!

— Dobitoc ce ești! In locul unei inimî nefolositoare și de prisos, ți-am pus ceva mai bun, o sforcică care se te cârmuescă! Așa e lucrul mai simplu și mai sigur.

— Așa este! M'as mulțami și cu sforcica, dacă n'ar trage-o alții.

— Dar nu ști tu, băiete, că și inima este numai o sforcică, pe care o trag alții?

Er Pulcinel, deschidend nește ochi mari, răspuse plin de mirare:

— Și eu care credeam că omenii pot face tot ce voiesc!

— Dar n'ai tu și o mască, puiful?

— Ce se fac cu ea?

— Ce se faci! Să-ți ascundî gândurile!

II.

Astfel făcut, Pulcinel avea aerul unui înțelept, când sta atârnat de părete în totă frumșeta lui, privind lumea ce-l încunjura: — mieii cei minunați de lemn și de bumbac, — copacii cei verzi și mândri, — corabia lui Noe, în care veverița era tot atât de mare ca și un câne, er porcul cât cămila, — satele și orașele cele mari, ale căror case erau zgrăvite cu fel de fel de colori și aveau ferestile închise, de nu se deschideau nici-odată, pentru ca nu cumva aerul din lăuntru să se strice și pentru ca se nu pătrundă pulberea în lăuntru, morile ce se întorceau cu cheia și cari făceau tic! tac! și din cari morarul își scotea capul clătîndu-l, — staulele pline de vaci pătate cu negru și cu corne adevărate.

Pulcinel ar fi fost mulțămît să se uite cu amândouă fețele, ca să se bucure îndoit de toate aceste frumșeți, mai cu samă de o gingașă păstoriță de lemn, cu rochițe rotundă, cu pălărie rotundă, cu capul rotund, cu ochii rotunzi: dar era atârnat de părete și nu se putea mișca.

Intr'o di veni un domn cu o fetiță, care, îndată ce vedu pe Pulcinel, numai decât voi să-l aibă.

Meșterul îl luă de pe părete, er fetița începî îndată să tragă de sforî cu putere grozavă, așa că bietul Pulcinel nu mai vedea și nu mai audia nimic, căci făcea săriturile cele mai nebnatice, dar cu fața de tot serioasă, ca-și-când ar fi fost vorba despre vre-o afacere de stat.

Copilăta nu-l mai lăsă din mână, și așa Pulcinel părăsi raiul copilăriei sale și plecă în lumea mare. De altmîntrelea, el era mândru de această schimbare.

III.

Acasă la fetiță Pulcinel întalni o numerosă societate, care-l cam puse pe gânduri.

Erau dómne frumoșe cu rochiî de mētasă și cu păr lung, crăișori cari mergeau singuri, maimuțe cari cântau, dănțuitoare cu tamburinele lor și altele. El se simția de tot străin în mijlocul acestor mândre ființe cari îl priveau cu dispreț.

Dar fetiței îi era Pulcinel mult mai drag de cât toate dómnele, ori cât erau ele de frumoșe, și nici nu se uita la dēnsele. Ea nu să mai juca de cât cu scumpul Pulcinel, îi povestea basme lungi, făcēndu-i toate mișcările și când ele erau bine executate ea isbucnea de ris, scuturāndu-și pletele, er ochii ei străluciau de plăcere. Pulcinel făcea tot ce-i sta prin putință ca se-și mulțămescă stăpāna; sforcicelele lui tremurau de dragoste și iubire, ca-și-cum ar fi fost o adevărată inimă.

Intr'o nōpte se petrecu ceva neobicinuit, care nici nu i-a trecut prin gând vre-odată. El vedu o față rotundă și luminosă uitāndu-se în lăuntru pe fereastră.

In lumea lui de altă-dată, la sfințitul sōrelui, se închideau tot-dēuna oblōnele de fer cu sgomot îngrozitor. Nici nu-și putea închipui că putea se existe și luna în lume. Li tremura tot trupul când fața lunei se uita la dēnsul cu suris prietinesc. I-se părea chiar că se apropie de dēnsul, de ore-ce aluneca de-alungul ferestei, ca-și-cum ar fi vrut se între în lăuntru. Ah! cât era de frumoșă, de rotundă și de luminosă! Dar de-odată! Sfinte Dumneđeule! i se păru că luna își bate joc de dēnsul și-și întorce fața dela el. Pulcinel zgudui atât de tare de sfōra de care era acățat, pentru-ca să se ieie după lună, încāt cădu jos în genunchi; dar în deșert! frumoșă arētare, după ce rise și mai mult se făcu nevēduțā.

IV.

Abia uitase acesta grōznică întēmplare, când etā că se ivi alta și mai grea. Găsit jos pe scānduri, el fu atârnat de brațul unui candelabru. Când sōrele pētrunse în casă, Pulcinel zări pe părete ceva ce nu mai veduse încā: umbra sa! Mai întāiu își închipui că este cineva care vrea să-l supere; dar vedēnd că acel cineva nu se mișcă de loc, Pulcinel începî să-l amenințe cu mână; necunoscutul făcu și el tot așa. Pulcinel ridică piciorul ca să-l lovescă; celalalt făcu și el tot așa. Sări în sus ca să se arunce asupra lui; întocmai așa făcu și celalalt. Și celalalt îi asemāna atât de mult la față, dar era așa fār de trup, așa de neînțeles! Atunci Pulcinel se simți cuprins de o mare spaimă.

Păți și el ca mulți omenî: i-a fost frică de tainicul necunoscut. Din acesta pricinā el simți slābiciune prin toate sforcicelele, toate vāpselele i-sē îngālbînirā și cădu într'un adēnc leșin, din care numai mica copilăta l'a putut scōte, după-ce l'a mângāiat timp îndelungat.

Il sērutase de altfel atât de mult, încāt vāpselele lui cele frumoșe suferise grozav. Dar nu-i mai pāsa lui de nimic, de când fața cea strălucitoare se întōrsese ridēnd dela el.

V.

O nouă spaimă cuprinse pre Pulcinel după câteva zile. Spaima a fost așa de îngrozitoare, încāt toate sforcicelele lui, de altfel îndestul de șubrede, slābirā într'atāt, încāt nu mai puturā pune de loc în mișcare picioarele și brațele lui.

Etā cum s'a întēmplat lucrul: Fetița dobāndise un frate. Li trebuia deci și ei un copilăș înfășat, ca se facă și ea ca mamā-sa.

Și în adevēr se găsi un copil de lemn, pus într'un lēgān minunat, zgrăvit cu roș și cu albastru.

— Pulcinel! strigă fetița; vedî tu, Pulcinel, avem și noi amândoi un copil!

Dar după durerea cea mare și după întristarea cea amară și după spaima grozavă prin care trecuse, bietul Pulcinel se simțea atât de slab, încât nici bucuria nu o mai putea suferi. El puse mâna pe copilul din legăn și jură să-l ocrotască.

Când înse fetița se încercă să-l facă să sară de bucurie, sfîra se rupse în mîni; ér bietul Pulcinel remase încremenit și fără simțiri, ca o pîtră, ca-și-cînd ar fi fost mort.

Cum mai plânse biata fetița, cu lacrimi ferbinți! câtă amară întristare! — »Dar dragă Pulcinel! vream să-ți fac o bucurie!«

Ei! ca se guste cineva bucuria, mai trebuie și putere, și putere nu mai era.

Curînd înse pîrintil împăcară și mîngăiară pe fetița încredințându-o, că omul în casa căruia se născuse Pulcinel, era un mare doctor, care îndată îl va vindeca.

VI.

Ca om pățit, care a vădut lumea, Pulcinel se întorse în patria copilăriei lui. Dar acolo nimenea nu l'a mai cunoscut, nici chiar meșterul care-l făcuse.

Era așa de schimbat! El privea de sus cu amîndouă fețele lui cu mîndrie la oile, la păstorile, la satele, între cari își petrecuse întîta vreme a vieții!

Nimic nu-i mai era pe plac, după-ce văduse dîmnele cele frumoșe, caii cei adeverați și oile cari strigau bee! bee! cînd le dai capul jos. Tôte i-să păreau aci serăciă, după cele-ce văduse în lumea cea mare din care se întorsese!

În această stare sufletescă el a fost dres, spălat, văpsit din nou și întărit cu alte sforicele, pentru că fetița nu voia un alt Pulnicel nou și venia în fiecare di ca se vadă cum îi mai merge cu sănătatea.

În sfîrșit Pulcinel se întărise și era în stare tot așa de bună și de minunată ca înainte. El gîndea cu bucurie cum are să întorcă spatele vechiei sale patrii, cînd o ul imă lovitură și mai amară de cât tôte celelalte, îl isbi fără de veste.

O nemărginită umilință! Cum era el acățat de pîrete, vedu deo-dată o păpușă cu forțe multe închieturi, care putea să se misce mult mai bine de cât el, putea să șadă și să strîngă în brațe, să mînânce singură și să umble.

În acel minut el simți, că i-se rupse ceva într'însul, dar nu scia ce; simția înse bine, că era rănit de mîrte.

Meșterul nici nu băgă de samă acesta nenorocire și-l trimise din casa sa ca însănătoșat.

VII.

— Hei!... hei!... Pulcinel, băiete, ea se fim acum veselă striga fetița în bucuria ei. Scumpe Pulcinel! ea sară cu mine! jîcă cu mine! étă ne ér împreună!

Juca fetița cu dînsul prin casă și trăgea cam tare de sfîră, pentru-că i-se părea că el nu răspunde în de-ajuns la bucuria ei. Îse păru chiar, că Pulcinel este prea serios. După o nouă smîncitură sfîra se rupse, ér brațul drept cădu și rămase fără mișcare.

În fața acestei nenorociri fetița se opri scurt, se încrunță de năcas, își asvirli pretinul din dosul ușei, pentru-că își închipuia că nu o mai iubese.

Și el sermanul își dăduse atîta ostenelă ca să ascundă întristarea, sărînd de bucurie cât putea, ca și mai nainte, numai și numai ca mica lui pretină să fie întristată pentru amorul lui!

Ne mai avînd nimic de așteptat, el sta întins jos, părăsit, rănit, cu sforicele rupte, dat cu mînie la o parte de mica sa stăpînă. El nu mai voia să trăiască, căci văduse că lumea nu-i e de nici un folos, că este un netrebnic și că se găseau păpuși frumoșe cu închieturi, cu mult mai bune de cât dînsul. Plin de amărăciune el adormi.

VIII.

Pe cînd durmea, el avu un vis forțe frumos. Se vedu érăși în raiul copilăriei sale, cu oițele, cu copacii, cu corabia lui Noe și cu mîra. Uitase luna, dîmnele îmbrăcate cu mêtasă, mieluseii cari strigau bee! umbra cea înspăimîntătoare și păpușa cea cu închieturi multe — uitase și durerea ce-i pricinuisse fetița, — tôte erau uitate! Îi veni érăși în minte visul fericit al copilăriei lui, și acest vis i se pareă cu mult mai adevărat decît realitatea și mai frumos de cât întrega lui vieță amărită.

Credea că este un Pulcinel prea fericit și nici nu simți, că copilăia scoborînd scara și sărînd cu o nouă păpușă cu închieturi în brațe, îl călca fără de voie și fără să-l fi vădut. De acesta amărăciune a fost ferit, pentru-că fusese tot-déuna un Pulcinel forțe cu minte, făcîndu-și cu plăcere datoririile.

IX.

Dar fetița se întorse numai decît înapoi și găsi pe bietul Pulcinel strivit. Nesciînd că chiar ea singură îl adusese în această stare, ea învinovăți pe toți și pe tôte plîngînd și începînd să-l iubescă érăși ca mai nainte. Voia cu orî-ce preț să-l tîmăduescă; îl puse decî în cel mai mîle pat al uneia din cele mai frumoșe dîmne de mêtasă, dîcînd: că aci trebuia să se vindece: căci nimeni în lume nu-i făcuse atîta bucurie ca scumpul ei Pulcinel.

Ah! dar el sermanul zace strivit: nimeni nu-i mai putea da înapoi vieța, nici lacrimile, nici dorul, nici laudele. Căci lauda nu-l mai putea înveseli, de ore-ce mort fiind, nu o mai putea auzi. Acum pentru întăia oră nu mai putea să mîngăie pe buna sa stăpînă, după cum făcea odinioară. Nici un cuvînt macar nu-i mai putea spune. Oh! Era o mare jale!

X.

Atunci Pulcinel se simți de-odată forțe bine.

În timpul nopții, pe cînd tîta lumea durmea, luna intra în casă; ea privea cam la o parte puțin cam tristă: ér glăsurî începînd să se audă, ca-și-cînd tôte muzicele din micul său raiu din tinerețe se înțelesesă împreună ca să cînte în același timp cîrtece doióse; ér copacii cei mici șopteau între dînșii încetîșor, rîta morii se mișca, mieluseii de lemn altă-dată nebăgați în samă, dîceau: bee! și păstorile dîntuiau și cele mai frumoșe păpuși cu închieturi îl îmbrătoșau.

Ér din cerul păpușei de lemn, cel mai venerabil dintre Pulcineli, ce s'a vădut vre-odată, îi întinse mînile sale și-l atrase cătră dînsul.

O lumină strălucitoare îl învîlui din tôte părțile și, cu totul schimbat la față, Pulcinel își lăsă pe pămînt masca și sforicelele, sburînd înaripat acolo, unde nu mai e nici un năcaș, nici rușine, și unde totuș e loc mic pentru cel mai umil Pulcinel, adese-orî loc mai pe sus decît pentru dîmnele îmbrăcate în mêtasă, ce nu au fost de cât frumoșe, dar cari nu și-au dat ostenelă să înveselescă pe copii cum a făcut Pulcinel cel nebăgat în samă.

Dunărea la podul lui Traian.

Ōstea romană trece Dunărea pe pod de luntre.

Traian la porțile de fer.

Un sol al Dacilor inaintea lui Traian.

Din propria ei putere.

— Novelă de George Simu. —

(Urmare.)

Trecuse luna lui Maiu. Iunie apărea în totă splendoră.

În aripa stângă a castelului se pregăteau patru odăi — ca se primescă pre tânărul Conte Arthur, nepotul cel mai mare a Contesei G., care se întorsă dela universitatea din Paris, unde își făcea studiile.

Grajdurile începură a fi mai bine îngrijite și personalul servitoresc înmulțit, — deore-ce Contele sosea cu un prețin francez, ce voia se facă esperință în Ardél și astfel le trebuia puși la dispoziție cai frumoși de călărit, — calese elegante și servitori.

Abia trecuse jumătatea lui Iunie și Contele sosi.

Tânăr de 22 de ani — brun, înalt și cu ochi senini albaștri.

Brun și ochii albaștrii ideal de fată mare.

Er însoțitorul său un bărbat ceva-și mai în etate, mai scurt — gros — cu ochi mici verzi și cu zimbet răutăcios pe buze; Vicontele C. era chip de om viclen, Parisian astut, — care scia încurca pe alții — dar pe sine se scia scote.

Au sosit dimineța — foarte de dimineță și fără se conturbe pre Contesa și-au ocupat odăile arătate de castelan. —

— Cât ai crescut de un an, scumpul meu Arthur, strigă Contesa la întâlnire, sêrutându-și nepotul.

— Mi-a priit bine aerul Franciei buna mea mătușă. Etă-ți present pe prietinel meu Vicontele C.

Contesa și-a fixat ôspele, l'a resalutat cu respect și i-a întins mâna, pre care Vicontele o sărută cu supunere.

— Și totuși acesta femeie ce a trecut, după cum vom vedea, prin dureri destul de arđetore — a simțit un fel de antipatie la prima convenire cu acest ôspe și s'a gândit: Tôte erau mai bine — dacă Arthur venia singur!

După câteva minute Arthur voia se sê retragă, dar Contesa îl agrăi muștrător:

— Cum? Arthur? și nu întrebă nimic de fratele têu, de scumpul Eduard?

— Ah! imi uitasem! — răspuse Arthur distras.

— Veđi dragul meu nepot, e foarte trist lucru, că-ți uitase-și de fratele têu. Ce bine că mai trăesc eu! Cine ți-ar mai aduce aminte de el?

— Era cam pișcător răspunsul Contesei, — dar' drept, — și unde se află pe fratele meu mătușă dragă? Aș dorî se-l ved.

— Indată, — și un clopoțel sună — apoi la moment întră un copil drăgălaș, sglobiu ca de 7 ani, grăbit cum îi era obiceiul tot-deuna când mergea la mătușă sa, er pe urma lui o fată ca de 19 ani, sveltă — modestă, dar acum îmbrăcată deși simplă cu o rară eleganță.

— Bunul meu Eduard! atât putu đice Arthur, și-și sărută fratele. Nu de emoțiunea revederei fratelui însă nu a continuat, ci surprins de aparițiunea ce-i urma.

Prietinul său — francesul — surîse cu maliție. A observat pe Arthur și-și cunosccea prietinel. E stângaciul ca tot-deuna se gândi Vicontele. E în stare se roșască sub privirea unei servitoare — dacă acea cât de cât e curățică. Ce natură nefericită!

Contesa a observat totul. Observatore escelentă, nu-i scăpă nimic din privire. Dar în ochii ei se ivi milă față de nepotul său. Nu-i plăcea de fel societatea în care întrase el. Nu-i plăcea de frances. Și ca și când ar fi pătruns în sufletul lui, ea se întorsă spre amândoi și le đise cu afabilitate și resolută:

Ați vedut pe Eduard domniî mei, — acum vă recomand pe crescătorele lui — pe buna mea, pre neîntrecuta mea Sabina Panaitescu.

— Al doilea suris mai malițios încă se ivi pe buzele Vicontelui C., er Arthur se gândi: ôre de când are mătușica obiceiul de a-și recomanda servitorele aristocrațimii?!

N'a đis înse nimic.

De o parte se cam temea de mătușă-sa, er de altă parte privind acea figură măiestosă și gingașă tot de-odată sublimă în simplitatea ei — i se părea că ar fi o profanare a frumosului când ar vătămă-o, — răspuse deci numai prin o ușoră înclinare.

— Veđi Arthur — pe đșora mama mi-a trimis'o — din cer. Ca se fie cineva bună cu mine ca mama și blândă ca ea.

— Imi pare bine đise Arthur, ca se răspundă micului Eduard. — Pe Sabina nu o învrednici nici cu un cuvânt.

Deși fată de preot numai, crescută în lipsă și necasuri, — totuși Sabina poședea atâta istețime, — avea atâta judecată cât mai că s'ar fi putut împărți la două aristocrate; — deci observă și răutatea francesului și ambiția lui Arthur. Nu o atinse înse neplăcut de fel. — Pentru ce? își gândea ea. Cine sum eu? Au doră nu aceea ce mă consideră Contele și Vicontele? — O fată ce stau în serviciul Contesei.

— Dar domnule nepôte, — continuă Contesa, — voiesc se sciți că sunteți la mine, ca atare ve aduc la cunoscință, că d-șora mi-a câștigat inima întră atâta — încât pentru mine e indispensabilă. O consider ca pe una din cele mai de aproape consângene — înțelegi Arthur, o consider ca pe o nepôtă dulce — și mă rog ca astfel se fie considerată.

Mă simt obosită. Imi pare bine că ați venit și Vê concediez.

Tinerii se retraseră, Sabina asemenea.

Noi se pătrundem în chilia fiecăruia pe rând.

Contesa după ce se vechu singură se trânti obosită pe canapă esclamând: Sfinte Dômnne! nu-mi mai recunosc nepotul! Ce-a făcut civilizația apusului din el! Ce bine că am observat la timp! Unde-s gândurile lui senine? Iubirea lui de ai sei? de fratele său? de mine? Francia cea democrată, care își omoră regii, astfel de aristocrație cresce?! care pe o fată cinstită și din părinți de omenie, nu o ține vrednică de a-i adresa un cuvânt curtenitor — atunci când acea fată e recomandată de mine E scârbos! Dar voiu veghia

Sabina întrând cu Eduard în odaia lor — micul copilaș îi prinse mâna cu drag și-i đise: Ore și eu când voiu fi mare voiu fi ca Arthur? Voiu vorbi puțin și voiu fi distras??

Sabina își sêrută odorul și đise: D-ta vei fi tot-deaunea copilul și fratele meu cel bun — așa-i?

— Da, da frate bun răspuse Eduard mulțămit.

Contele și Vicontele când sê vedură singuri isbucniră în ris homeric.

— Curios, đise Vicontele, în adevăr țera voastră e țera curiosităților. La voi crescătorele de copii sed alătorea cu stăpânii lor. Trebuie se facem ca civilizația Parisului se pătrundă și în creerii munților voștri de granit.

— Cu greu vei face-o acesta frate, đise Arthur. Dar se lăsăm civilizația. Cum ți se pare? nu-ți aduci aminte cum o chiamă?!

— Sabina? răspuse francesul și pocni din limbă.

— Da Sabina, cum ți se pare?

— E o fetișoră frumoasă nu-i vorbă, — dar cam prostută. Vedutu-o-ai că sta ca o madonă cioplită din marmură, cu privirea în pământ și

— Ei frate! cređi că e așa de prostă precum s'arată?

E se fim singuri cu ea. Ai vedea că-i gentilă și drăguță. Așa fac fetele în prezența dômnelor bătrâne, — dar ce te învêt eu pe tine!

— Pe mentorele tên — continuă cu ris sarcastic Vicontele C.

— Da, pe mentorele meu; — dar mai ieri alaltăieri cu ocașiunea ultimei aventuri, — mi-ai fost cam rău mentor. O pățam de nu păraseam Parisul.

— Scumpe Conte! tu porți vina. Ai luat-o prea cu grosul — prea pe față. Curtea se face mai pre încetul — mai pre ales nevestelor ce au bărbați Dar a trecut și pace Acum se ne dăm fără grijă veseliei și petrecerei.

— Da, vom vâna, vom face preumblări călare, ținutul e romantic, pivnița mătușei plină de vin, și

— Și adause Vicontele cu ris sarcastic și Sabina durduia și drăguță.

Sermană Contesă! Ce fericită ești, că nu auzi conversația nepotului tău! Tu care l-ai trimis la procopsală cu celea mai nobile intențiuni, ai vedea ce-a făcut »Apusul« din nepotul tău. — Un pierde-vară, un om apucat spre prăpastie. Ore se fi sosit acasă la timp — ore se mai fie reîntorcere de pre calea apucată Vom vedea!

* * *

Au trecut vre-o două săptămâni. Se făceau pregătiri de vânat. Contesa concedea totul nepotului — cu gândul se-i studieze aplicările. Oșpeților nu le lipsea vinul cel mai bun și petrecerile. Ei făcură și primiră vizitele aristocrației din jur și astfel era speranța de o companie vânătorescă.

La mesă erau tot deauna împreună. Sabina deși — își ceruse concediu dela Contesă — ca se o dispenseze a asista la mesă pe cât timp sunt aici Contele și Vicontele, — nu obținuse acesta concesiune — din contră Contesa îi răspunse foarte precis, că are mare lipsă de presanta ei.

O genau foarte mult privirile întâpătore ale celor doi tineri. Multe momente chinuitoare a avut ea. Dar purtarea ei era atât de corectă, răspunsurile ei în vorbire așa de demne și cinșite, încât iubirea ce-i nutrea Contesa, începea să se schimbe în admirațiune.

În o seră Contesa lipsi dela cină. O durere de cap o rețină în odaia sa.

Tinerii cari în presenta Contesei abia învredniceau pe Sabina cu câte o privire — de celea mai multe ori provocătoare și insultătoare — acum începeau a-i face curte.

Omenii esperti intru a cuceri — începură cu laudele.

— Mai sunt multe d-șore ca dta în țera d-vostre — întrebă pre Sabina — cu zimbet ce voia a fi gingaș. — francesul.

— Eu nu sum o persoană așa distinsă, cât se merit acest compliment — răspunse serios și lin Sabina.

— Și totuș adăgă Arthur, fie-cine e consciu de darurile sale naturali, — de calitățile sale, de frumșeța sa. De sigur și dta o sci acesta, pentru ce vrei dar se delături un răspuns mai precis.

Eu răspund tot-deauna precis și drept și cred că și răspunsul ce dădui dlui Viconte a fost nu numai precis, ci și curat adevăr.

— Te asigur însă d-șoră, că prietinel meu dl Viconte ți-a spus un adevăr și nu un compliment numai, precum te-ai esprimat dta.

— Ori ce vorbă lingușitoare e compliment și fiind-că eu stau mai pre jos — decât ca — onestă fiind — se pot fi lingușită din partea dlui Viconte — de aceea ori-ce laudă mi s'ar aduce, în speția laudei de mai sus, — iertați-mă se vi-o spun, că deși vă respectez — o răsping

— D-șora mea vorbesce tot-deauna adevărul, strigă micul Eduard. Eu vă asigur de acesta. Mi-a spus mie mătușica!

— Tu n'ai dreptul se te amesteci în vorbele omenilor mari, iubite Eduard — reflectă cam necăjit Arthur.

— Micul Eduard se uită mirat și întrebător la Sabina. Acesta l sêrută pe frunte cu drag.

— Vedî am sciut eu că am drept, continuă êrăși Eduard, — pentru că d-șora mi-a promis, că de câte ori voiu face bine mă va sêrută și etă că m'a sêrutat!!

— În țera mea începù din nou Vicontele, — în țera mea d-șorele de condiția d-tale se simt fericite când primesc dela omenii ca noi complimente.

În țera D-Vostre dle Viconte dacă e așa — apoi sunt de plâns fetele sêrace, căci le lipsesce adevărata creștere, creșterea cinștită și morală, creșterea după inima lui Dșeu, respunse Sabina încrêțându-și nițel fruntea.

Arthur remasă fermecat. Așa cam indignată cum era — Sabina părea cu mult mai frumoșă încă. O frumșeță ce se respândesce pe fața iluminată de aureola ce o dă feciôra.

Ce tablou frumos reprezenta ea cu Eduard ce se lipise de sînul ei și o îmbrătoșase, ca și când ar presimți o primejdie nevăduță.

Dar Arthur ca și francezul se fermecară numai de frumșeța ei trupescă. Erau cu mult mai întunecați, mai mici la suflete, decât se potă înțelege mărimea acestui suflet candid.

Spre astfel de înțelegeri — nu sciință se recere — ci creșcere înaltă, morală, creștere de care el și prietinel său își băteau joc.

— Și totuși continuă francesul, nu e bine ca D-ta te nisuesci din tôte puterile ca se delături dela D-ta admirațiunea ce-ți manifestăm și carea provine din iubirea ce ne a cuprins — decând am avut norocul a te întelni.

De iubirea D-Vostră mă simt onorată. Mă voiu nisui se mă fac vrednică de ea, prin aceea, că vă voiu fi supusă și devotată.

— Acesta e cel mai minunat răspuns ce ni-ai dat în astă seră, continuă Arthur.

— 'Mi pare bine că v'am putut cauza plăcere, și dacă îmi dați voie eu mă depărtez cu micul meu Eduard.

Cu acestea Sabina se ridică, făcu un compliment și plecă.

Tinerii rêmaseră singuri.

— În adevăr ce pagubă de fetița acesta, că nu e aristocrată, dise acum Arthur, ca și când și-ar continuă gândirile.

Un ris sarcastic i respunse. Dôr nu te-ai amorisat acum la bătrânețe. Ce suflet șiubred. Aristocrată de ar fi — ar fi mai rêu.

Tot ce-i mai sus e mai greu de cucerit. La fetișcanele aceste țerance când le vorbesci între mai mulți sunt sfinte și nevinovate. Vorbesce-le însă între patru ochi și vei rêmânea surprins de rezultat.

Ciocniră păharele, cine scie a câta ôră? Fetele li-se aprinșeră, ochii le schinteiau și pârășiră refectoriul, beți pe jumătate de vin, pe jumătate de ochii Sabinei, — cum dicea francesul.

În coridor Sabina trecea spre bibliotecă pentru ași lua ceva lectură de seră.

— Ați eșit la preumblare D-șoră? o agrăi Arthur, precând Vicontele își continuă calea.

— Ferescă D-șeu, merg în bibliotecă se-mi aflu ceva de cetit.

— 'Mi permiți se te însoțesc?

— Cu mulțamită dle Conte, deși nu sciu prin ce am putut-o merita acesta.

— Ia lasă nu te mai face. Sci că ești frumoșă și tot te mai îndoesci de meritul ce-l ai.

— Dacă sunt frumoșă eu ce e drept nu pot judeca, dar despre aceea sum sigură, că frumșeța nu e merit, ea e o calitate.

Dar abia sfêrșise Sabina și contele Arthur uitându-și poziția, călcând în picioare tôte regulele bunei cuveninție și se repedî spre ea închiđându-o în nervôsele lui brațe.

— Ești un stricat și miserabil, care insultî o fată fără ajutor și protecție, pentru că ești mare și puternic. Mi-e rușine că te-am respectat cândva, strigă Sabina și-l respinse cu tôte puterea ce poședea.

Arthur se retrasă, ca trăsnet lângă zid. Nu se acceptasă la așa ceva. Dar înainte de a se desmeteci — glasul contesei ce eșia din o ferestă ôrbă a coridorului îl desceptă deplin.

Era un glas plin de amărîciune și indignațiune:

— Vino copila mea aci. În casa mea nu vei fi nici când fără de ajutor. Dacă e miserabil nepotul — e nobilă mătușă. — Nôpte bună Arthur! Te compătinesc!!

Și contesa dispărù cu Sabina în bibliotecă. — — —

DIN ALBUMUL NOSTRU.

O vedere din orașul Bistrița.

(După o fotografie de A. Roșu.)

Bistrița unde se tipărește această revistă e un oraș mic, dar frumos și cu o situație de tot plăcută.

A treia parte din locuitorii orașului sunt români în mare parte măestrii, oameni harnici și iubitori de progres.

Cam de când s'a mai sporit și numărul inteligenților români din Bistrița poporul a făcut progrese îmbucurătoare ceea-ce este de a se mulțami bravilor săi conducători, precum am arătat și în numărul I al »Revistei Ilustrate« din anul trecut.

Progresele făcute pe toate terenele se pot constata prin fapte săvârșite, căci până când mai nainte numai cu 20—30 ani, românii din Bistrița nu aveau de cât o biserică rea de lemn, nisce case parohiale de lemn, foarte slabe, o școlă de nici o treabă și nici un măestru român afară de câțiva cărămidari și zidari, astăzi totul e schimbat, și putem fi mândri de purtarea trațiilor nostri Bistrițeni, pentru că atât poporul, cât și inteligența a făcut progrese cu pași gigantici.

Astăzi vedem în Bistrița o biserică de cât carea mai mare, mai solidă și mai frumoasă rar se mai poate afla o altă biserică românească.

O școlă cu doi învățători și o casă parochială corespunzătoare.

Un institut de credit românesc cu edificiul său propriu în cea mai frecventată stradă din Bistrița.

De asemenea o societate comercială cu casa sa proprie.

O reuniune de cântări.

O reuniune de înmormântare.

O mulțime de măestri dintre cari unii atât sunt de pricepuți, destri și vârsași, încât ș'a eluptat onorul de a fi recunoscuți chiar și de străini ca cei dintâi în tagma lor, precum e fotograful Roșu, pardositorul Murășan și alții.

Mai vedem, că și pe cale privată românii au făcut progrese îmbucurătoare în acest oraș — căci până când mai nainte vreme

nu vedeai o singură casă românească mai de dai domne în Bistrița, astăzi îți ride sufletul unde vezi mai pe toate străzile căsi proprii de a le românașilor nostri care de care mai frumoasă.

Ilustrațiunea noastră de pe pag. acesta ne reprezintă o vedere din orașul Bistrița, capul străzii numite a Spitalului cu cea mai frumoasă casă din întreg orașul.

Par' că ved bunule cetitoriu ce impresiune plăcută îți face privirea acestui edificiu măreț lucrat cu multă artă și gust.

Par' că ved cum îi admiri frumseța.

Par' că ved câtă curiositate îți face.

Ear' când îți voiu spune că și casa acesta încă e a unui român din Bistrița, a avocatului Dr. Demetriu Ciuta, cred că nu numai vei admira-o, ci totodată te vei și bucura de progresul românilor Bistrițeni.

Cercuitorul.

„Dămnă, n'ai de cercuit?
Vr'un ciubăr cât de dogit.
Deu țî-l fac! — Pe omenie
Nici o plată nu mi da mie
De n'a fi cum ai dorit!“
— Duce Moșul —
Dar pe Leana la fântână
N'o mai scapă din ochit.

„Hei Ileană, — ai aușit?
Dai ciubarul cel dogit —
Duce dămnă și se duce,
„Se vedem cu cât li face!“
— Intreba Leana —
„Se-i spun Dămnei la plătî.“
.... „Ia mi da o gura dulce“
„Și plata s'a isprăvit“

Leana-i roșie de mână.
„Așa vorbe-mî spui tu mie?
Las' ciubarul! — Nu țî-l dau!
Tu ești Moș viclean și rău,
Credî că mor de dorul tîu?
Țî ai găsit'o!“
„Leană pentru Dumneșeu
Ce țî făcui eu ție?“

„Când țî-am spus ce socoteam
Nici o silă nu-ți făceam!
Dacă nu-s de sama ta?
Noroc bun și eac așa!“
Și cu cercurile-n spate
El de Leana se desparte
Apoi dîce:
„Uita Leana ce dîceam!“

„Viață bună! — eu me duc
Leano, — tu me faci năuc!
De ce plângi? — Ce țî-am făcut?
Nici un lucru reu n'am vrut!
Că doriaș se te sêrut?
Mi-ai fost dragă — ei ș'apoi?
Nu se pôte pela voi?
Ertă-me și-acum me duc!“

„Na ciubarul și mai stai,
N'am sciut că ce gând ai!“
— Leană! ... Deu? ... M'ai zăpăcit ...
Cum fu vorba de plătî?
Dă-mi arvună! Vede așa!
Leano! — Când ne-om cununa?
Leana rîde
„Bade când vrei dumneata!“

Sibiu 1898. Maria Ciobaș.

La icônă.

Stă-n genunchiată sub icônă
De-a pururi Vergurei Marii,
Indurerată i-e privirea
Frumoșă-a ochilor căprîi
Și în cucernicia-i sfântă
Naivă ca și un copil
Cu glas tremurător se rîgă:
„O Dămnă, Dămnă, adă-mi!“

În ploia razelor de lună
Se scaldă pîrui despletit
Și ca-ntr'o haină de lumină
Ființa i-a învelit ...
I-ar sinu-i săltăreș se sbate
Și cruce mânăle le a pus
Plângând întrebă de icônă:
„O Dămnă, Dămnă unde-i dus?“

Ș-atâtea-i trec acum prin mîntă
Și nu-nțelege rostul lor ...
Mai erî grăbea se o revedă
Cu-atăta dragoste și dor.
Ș-acum deodată se-nfioră,
I vine un gând întunecat,
Cu glasul stâns abia rostește
„O Dămnă, Dămnă n'a lăsat!“

În hohot plânsu! o înecă
Ș-astupă fața-n lungul pîr
Icônă nu i-a spus o vorbă,
Dar scie ea că-i adevăr ...!
S'a dus ca-n veci se nu revie,
A fost un crud înșelător ...
Acum un singur dor mai are:
„O Dămnă, Dămnă-aș vrea se mor!“

Emiliaș.

La L

Zădarnică este încercarea
D'a 'ntorce vremile 'napoi,
Când bine vești tu, că uitarea
E pusă stavilă 'ntre noi.

Acea iubire înfocată
Cu patimă și dor nespuse,
Ce pentru tine avui odată
Nenorocire mi-a adus.

Drumeș sum adî din țeră 'n țeră
Străin și pribegiei dat,
C'o sôrte tristă și amară
Tovărășie am legat.

Trăește, dar în fericire
Viața trece cîș de cîș,
Că 'n al meu suflet din iubire;
Nici urmă adî n'a mai rămas.

Teodor Oltean.

Botanica poporană.

Alunul. Acest arbore înflorește numai în noaptea Sf. George. Până la ziua florile lui cad, prin urmare nimeni n'a văzut florile alunului.

Când toamna se ved multe alune în alunii, sau ghindă multă în stejari, e semn, că érna va fi lungă.

Băcanul. Este un arbore, ce crește prin Brasilia și din a cărui lemn se scote o colóre roșie, cu care se vâpsesc ouele pentru sèrbătorile Pascilor. El ne vine în comerț, în forma unor mici așchiore sau roșături, cunoscut fiind pe unele locuri sub numele de »lemnusel.«

În multe sate din Oltenia și Muntenia, țèranii au obiceiul ca în dimineața Paștilor, pun în apa, cu care se spală pe față și puțină zemă de băcan, creșdend, că dacă sèvèrșesc acèsta, vor fi sănătoși totă vara. Obiceiul diferă însă în alte localități prin aceea, că îndată ce oamenii au venit dela biserică, sè uită în oia cu zema de băcan, ca se fie totdeuna tot rumeni și frumoși. În Ardél se spală cu apă dintr'un blid în ziua de Pasci, în care au pus ou roș și ban de argint.

Bozul. Poporul știe că odată cu còcerea strugurilor flòrea bozului înegresce. Din acèstă, flòre țarancele estrag o colóre verde albastră, cu care își vâpsesc diferite strae.

Bozul se mai întrebuintează în popor și la jocul numit »paparudă«, care se face mai ales, în timpurile secetòse, de obicei Joia și Dumineca, între Pasci și Rosaliu. Mai mulți copii se duc la o fântână mai apropiată, unde se acopèr cu foi de boz, de sus până jos, fiind bine legate. Foile dela umèr se pun de obicei cu vârful în sus, pentru ca picăturile de apă sè se oprèscă pe foi și se strălucèscă la sóre, așa cum picăturile de plòie strălucesc pe plante. După paparudă se mai duce și un altul, care se-i apere

de câni și se primèscă darurile dela oameni. După ce s'au pregătit bine, plècă prin sat și ajungènd la casa fie-cărui om, încep a juca, cântând în gura mare:

Paparudă, rudă,
Eși afar' de udă;
Cu găléta lată
Peste totă glòtă;
Cu găléta nouă,
Dumneșeu se plouă;
De Joi, până Joi,
Se dea nouè ploj,
Unde-i da cu plugu,
Se curgă ca untu;
Unde-i da cu sapa,
Se curgă ca apa etc.

Aceste cuvinte se repetă de mai multe ori pe când oamenii aruncă apă pe ei. Astfel, se duc din casă în casă până termină tot satul. Jocul acesta are de scop invocațiunea plòiei și în cele mai multe localități se face de țigani. (Balaci Mateescu-Șuica-Olt.)

Bradul. Știe totă lumea, că Sf. Ilie se supără de multe ori pe draci și pe oameni. Când se supără pe draci, e mai necăjit ca ori când. Draci fug dinaintea lui și se pitulă prin arbori și mai cu sémă prin brađi, cari sunt mai deși. Însè nici aci, nu-si găsesc scăpări și caută sè se vire în lemnul bradului. Când însè e aproape ca Sf. Ilie se pue mâna pe ei, draci es din lemnul bradului și fug în altă parte, ér în locurile unde au stat pitulați viră câte un cuiu. Aceste cue le vede ori cine, în scândurile de brad avènd o colóre mai închisă și mai tari ca lemnul.

Fortofoiu Alexe-Cărpiniș Gorj.

DIVERSE.

Escamatorul în salon.

În sările lungi de ernă, precum și în frumoșele după amedi de vară, de multe ori ne surprinde producțiunea ingenioasă a unui sau altuia dintre cei prezenți, ba de multe ori credeau că producțiunile aceluia sunt Dșeu știe ce măestrie mare. În sine însè sunt nesce lucruri ușore, cari însè fac mult haz și petrecere în societate, din care causă voi descrie aici câteva mai ușor de produs.

1. *Cum se pòte băga un ou de găină întreg în o sticlă de bere (golă) fără de a sparge oul sau sticla.* Rezolvarea acestei probleme este la prima aparință imposibilă, este însè foarte ușoră. Punem oul în oțet de vin și-l lăsăm acolo până se moie, căci în oțet de vin còja oului se moie așa de tare încât ușor îl putem băga pre gâtlejul unei sticle de bere (golă) fără a-l sparge. Îndată ce oul este introdus în sticlă, o umplem cu apă și oul își recapătă forma sa originală.

Acèsta este o producțiune, carea produce admirațiune generală dacă o producem așa cum am vădut-o eu: Producătorul arată un ou publicului, apoi deschide ferèsta și-l aruncă departe, apoi afirmă că oul a căzut în o sticlă golă și că e întreg. Sèntelege, o sticlă, în carea a băgat oul după modul de sus, o pune mai înainte sub ferèstă și trimite pre careva dintre oșpeți după ea, carele se pòte convinge că e un ou întreg în ea și că oul e adevèrat pot vedea cu toții.

2. *Modul de a pface din lapte curat: sânge.* Producătorul arată publicului în o sticlă albă, transparentă laptele. Ca cei pre-

senți sè se convingă că în adevèr e lapte gustă atât el, precum și mai mulți dintre cei prezenți, căror li-sè predă spre gustare. — Apoi pune rêmèșag cu careva, că laptele îndată ce l mesteci cu zăhar se pface în sânge. Spre acest scop producătorul ține la îndemână 5 pachetașe în hârtie albă cum se dau pravurile medicale în apotecă, — desface vre-o două și le dă se guste că în acele se află zăchar sdrobot fin. În a 6-lea pachetaș însè are sare de piatră de vin (germ.: Weinstainsalz,) cam două vârful de cuțit. Acest pachetaș îl tórna apoi în sticla cu laptele, carele spre uimirea celor prezenți se colorează roșu ca sângele. A schimba acest pulver cu unul în care se află zăchar e lucru prea ușor. Efectul este foarte mare.

3. *Bilet incombustibil sè pòte pregăti foarte ușor, dacă îl lăsăm sè steie o oră în o soluțiune tare de alaun; acesta îl putem pune în foc — după ce s'a uscat — unde ținèndu-l câtva nu se va aprinde.*

Mai amintesc încă numai o glumă carea e interesantă și face mare haz.

La un amic al meu eram în o seră mai mulți. Unei fetiță tineră cineva i făcu cu creta o trășură pe frunte. Amicul nostru sări numai decât și dișă:

— O mè rog draga mea îți aduc la moment apă sè te speli.

Apoi adusă în un lavor apă și o ștergură. Copilița sè spală, dar ce mirare: când începù a se șterge cu ștergariul totă fața-i era: neagră. Un ris, un hohot nespus, o perplesitate ne mai pomenită din partea copilei, carea nu știea de ce rideam cu toții.

Cerui espicare și primii instrucțiunea următoare: Ia gogòșe de stejar (Gallusäpfel), le pizează fin apoi le frècă bine în o ștergură. Disolvă în apă de spălat puțin vitriol. Dă sè se spele cu apa, care e curată, apoi sè se ștergă cu ștergariul care asemenea e alb: fața i va deveni neagră.

I. Nițu Pop.

Bibliografii.

A apărut Nr. 1 (Ianuarie 1899) din interesanta foia lunară „Revista Poporului“ de sub direcția d-lor C. N. Chabudean și Petru Vulcan, cu următorul sumar: Cronica universală. — Lazar Nicolescu. — Voetianeanu (Portret biografic.) Revista Poporului. — Pe drumul lui 1899, P. Vulcan. — Baba Sanda (novelă), P. Vulcan. Apicultura, (fundamentul stupăritului rațional), R. N. Begnescu. — Partea agricolă și științifică. S. P. Radian. — Funerare din Vrăvuri (poesie), P. Vulcan. — Știința, Sabiens. — Nădejdea din urmă (poesie), G. Crăciunescu. — Mărtea lui G. Filiti (portret, biografie), Redacțiunea „Revistei Poporului“. — Cronica medicală (cancerul), Dr. Assaky. — Economie (lucrări economice), I. P. — Jale (poesie), A. St. Vernescu. — Unui suflet iubit (poesie), P. Vulcan. — Higiena, Astran. — Neîmpăcat (poesie), Smara. — Partea literară (mărtea), Jonică. — Epigramă, A. I. N. — Invențiuni. Bibliografie. — Spectacole. — Licitațiuni. Ilustrațiuni: Lazar Nicolescu Voetianeanu. — G. Filitti. Această frumoasă revistă ar trebui se nu lipsescă din casa nici unui Român. Birourile redacției și administrația str. Speranței Nr. 48 București. Abonamentele încep dela Nr. 1 al fiecărui an. Se plătesc anticipative.

„Familia“ cea mai veche foie beletristică dela noi, ce apare în fiecare Duminecă la Oradea mare. Proprietar, redactor răspunzător și editor: Josif Vulcan, are în numărul 5 dela 31 Ianuarie (12 Februarie) 1899 următorul sumariu: Petru Vulcan cu biografie și potret. Sfinții în altar, poesie de P. Vulcan. Cugetări. Gărgăunii dragostei, comedie într'un act (fine), de Josif Vulcan. Din ore tăcute (poesie) de Traian Mihaiu. Alphonse Daudet. Aventurile lui Tartarin din Tarascon, traducere din limba franceză de Lia Măgura, (urmare). Reslețe cugetări asupra vieții parlamentare, de N. Manegățiu. Din ce constă omul. Despre amicitie de Iosif Velcean. Salon. Modă. Literatură. Teatru. Musică. Biserica și școla. Ce e nou. Ilustrațiuni: Petru Vulcan (potret). Pe ghiată. Această Revistă costă numai 8 fl. pe an și e indispensabilă pentru familiile românesce.

Din frumoasa revistă literară „Flórea albastră“ ce iese în București, Pasagiul villacos 2, de sub direcțiunea dlui I. N. Constantinescu = Stans a apărut Nr. 17 la 31 Ianuarie 1899 cu următorul sumariu: Pribeagul (poesie de St. O. Iosif. Criza literară de Al. Anternirianu. Imn de N. Mihaiescu. Jean (novelă) de I. A. Bassarabescu. Mănunchiul (novelă) de Alexandrina Michaelescu. Pelerinul norocului (fantasie) de Hjalmar. Singurică (poesie) de C. Sandu. Nopțe (schită de Stans). Note din țară de S. Voinea. Infinitul (poesie) de Maria Popescu. Scrisore din Geneva de I. Duscian. Cantece de V. Podeanu. Caetul meu (Hamlet și Don Quichote) de Lya. Revista cărților. Pagini rimate. Cugetări. Ecouri literare și artistice. Poșta redacțiunei.

„Familia Sbiera“ a eșit de sub tipariu o valoroasă și de tot interesantă scriere în tipografia universității r. din Cernăuți, intitulată: „Familia Sbiera“ după tradițiune și istorie și Amintiri din viața autorului de Dr. I. G. Sbiera, profesor universitar în Cernăuți, membru al academiei române din București, membru fondatoriu și onorariu a mai multor societăți culturale, etc. Cu 9 ilustrațiuni familiare. (scriere înmulțită prin tipariu ca manuscript). Cartea se estinde pe 431 pagini format octav mare. Autorul în prefață între altele dăce: »Dacă cele espuse în tradițiunea și în istoria familiei Sbiera nu vor presenta cetitoriului mult interes general, decât dora în descrierea unor puține întâmplări de însemnătate națională, apoi cele cuprinse în amintirile mele nu cred ca se nu deștepte un viu interes, precum la toți aceia, cari se ocupă cu studiul stării suflătești a omului, așa și la aceia cărora le place să se informeze despre sörtea Românilor din Bucovina și despre mișcările lor culturale și politice din anul 1775 încöce.« In una din broșurile următore a »Rev. Il.« ne vom ocupa mai pre larg de această importantă scriere a dlui Dr. Ioan G. Sbiera.

Nr. 90/1899.

Concurs literar.

Se publică concurs pentru un premiu de 500 coróne, care se va decerne celei mai bune lucrări asupra subiectului: „Istoria instituțiunilor culturale ale Românilor din Ungaria și Transilvania dela 1848—1898“.

Censurarea lucrărilor ce vor intra la concurs se va face prin o comisiune compusă din 5 membri, aleși de comitetul central. Membrii comisiunei nu trebuie se facă parte din comitet. Decernerea premiului se va face de comitetul central, după ascultarea raportului comisiunii, cu vot secret, în o ședință convocată anume spre acest scop.

Premiul se va acorda numai unei lucrări în estensiune de cel puțin 10 cöle de tipar 8° mare, care va cuprinde un tablou critic al desvöltării institutelor române de învățământ, al societăților și altor întreprinderi și instituțiuni culturale române din patrie, și va arăta rezultatele realizate, precum și condițiunile și piedicile lucrării culturale a poporului român din patrie.

Manuscriptele trebuie provădute cu o devisă și un plic, care să cuprindă numele și adresa autorului, se vor scrie în caiete de format 4° mare, pe o singură față a foilor, și se vor trimite la adresa presidiului Asociațiunii cel mult până la 31 Decembre 1899 stilul nou.

Lucrarea premiată se va tipări pe spesele Asociațiunii cel puțin în 1000 exemplare, din cari jumătate trec în proprietatea autorului.

Din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, ținută în Sibiu la 26 Ianuarie 1899.

Dr. Ilarion Pușcariu,
vicepreședinte.

Dr. Ilie Beu
secretar II.

Glume.

Icone din suta luminilor.

— Schițe rupte de George Simu. —

Rea și falsă va fi fost lumea de când îi lume, dar' sfinșitul secolului al XIX lea întrece toți seclii premergători. Ori încărău întorci privirea nu întelnesc decât fețe binevoitoare, surisuri dulci, — măscă minunat aședate preste gânduri și simțeminte.

Sunt falși vorbitorii, falși ascultătorii, egoiști unii, egoiști ceialalți.

Nici odată nu s'a adevărit ca acum vorba învățatului de odinioară, care dăce: »Limba e, nu pentru a-ți descoperi sentimentele și gândurile, ci pentru a le ascunde«.

Sunt falși cultii și fals e și omul din popor. — Eșeptii sunt puține.

De ai voi și ai ave curajul se cerci a fi numai pe timp de 24 de ore, așa cum place lui Dumnezeu, și cum ar trebui se fi — ai fi considerat de nebun... dar' iebun în totă forma.

Vă minunați așa dară? de astfel de idei? Așa-i că's numai idei?

Ia se cercăm puțin:

Di Iulius e căsătorit numai de o jumătate de an cu adorabila sa soție Pulcheria. — A fost »înhamat« — cum ar dice minunatul sex frumos — cu ocașia unui bal. — Om cu poziție a luat pe minunata Pulcheria de soție.

Neîntrecută păreche!! esclamau toți la cununie.

Di Iulius e un bărbat scurt și gros, cu ochii verdi și sprânceana încrunțată. A studiat mult, l'a lovit multe neajunsuri, — dar' a răsbit — și-a făcut poziție. E — în parantesă dis — și stricat puțin de vërsat.

Inhamatul de ađi cu 4 ani înainte, n'ar fi cutezat să calce pragul cășei părinților odorului său. Incă n'avea poziție, — și era din părinți țeranii.

Așa-i că suntem un popor democrat?! »Risum teneatis«.

Pulcheria?.. a fost în totă viața ținută ca în scutiică. Inaltă, cam cu 3 degete mai înaltă ca adoratul său, ochi negri, zimbet dulce, și pë mătăsos.

El scie tóte necășurile unei vieți. Ea nu cunoșce decât bucuria.

El sdrobot de suferințe din celea mai fragede tinerete. Ea făr' de a ave și idee că există dureri pe pământ.

